

Za:

Luka Mesec, minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

V vrednost:

medijem

Zadeva: javni poziv v zvezi z določitvijo novega zneska minimalne plače

Spoštovani,

1. Ministrstvo za delo je 22. 12. 2025 objavilo nov izračun minimalnih življenjskih stroškov. In kot je ob tem tudi zapisalo v javni objavi; »Minimalni življenjski stroški imajo po letu 2021 osrednjo vlogo pri določanju višine minimalne plače, saj Zakon o minimalni plači vzpostavlja neposredno povezavo med obema institutoma. Minimalna plača se določi v razponu med 120 in 140 odstotki minimalnih življenjskih stroškov, ob upoštevanju gibanja cen, plač, gospodarskih razmer in zaposlenosti.«
2. Kot je zapisano v tej raziskavi, izračun temelji na dveh osrednjih komponentah: (i) vrednosti **prehrambne košarice** za referenčnega potrošnika (moškega, starega 19–64 let) in (ii) recipročni vrednosti deleža **izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače** v izdatkih za življenjske potrebščine **med 20 %** nekmečkih gospodinjstev z najnižjimi dohodki.
3. Kar se tiče **prve** komponente: vrednost prehrambne košarice, ki jo je pripravil NIJZ in jo je s cenami opremil SURS, je oktobra leta 2025 znašala **172,69 EUR**. Vrednost prehrambne košarice je septembra 2022, ko je bila nazadnje ocenjena, znašala 131,34 EUR, kar pomeni, da se je po novem izračunu vrednost prehrambne košarice zvišala za 31,5%.
4. Za primerjavo: mesečni znesek vrednosti prehrambne košarice v višini 172,69 evrov pomeni 1,9 evra na obrok ob predpostavki 90 obrokov na mesec (3x na dan 30 dni).
5. In pa še nekaj: prehrambna košarica je »košarica za **referenčnega potrošnika** – odraslega moškega, starega 19–64 let, ki so jo pripravili strokovnjaki NIJZ. Košarica vključuje priporočene vrste in količine živil na način, da zagotavljajo ustrezen energijski vnos ter uravnoteženo sestavo makro- in mikrohranil, kar omogoča sestavljanje mesečnega jedilnika v skladu z načeli zdrave, uravnotežene in trajnostne prehrane. Košarica izpolnjuje nacionalne prehranske smernice, temelječe na živilih in referenčne vrednosti za vnos hranil, pri čemer upošteva tudi realno razpoložljivost svežih živil ter povprečne maloprodajne cene živil na slovenskem trgu. Na NIJZ so elemente modela prilagodili naboru živil, ki so v Sloveniji cenovno in kulturno sprejemljiva ter odražajo značilnosti lokalnih prehranskih navad. Končna slovenska prehranska košarica vključuje 54 živil, izbranih na podlagi hranilne kakovosti, cenovne dostopnosti in vloge v zdravem, trajnostno usmerjenem prehranskem vzorcu. Prednost je dana minimalno predelanim osnovnim živilom: polnozrnatim žitom, sadju, zelenjavi, stročnicam, pustim virom živalskih beljakovin ter rastlinskim oljem.« Prehrambna košarica je torej referenčna košarica (!), ki temelji na priporočenem vnosu hranil v skladu načeli zdrave, uravnotežene in trajnostne prehrane. Koliko moških starih 19-64 let, pa realno mesečno sledi mesečnemu vnosu 54 ih živil, pa praktično ne vemo.
6. Če sicer zgodovinsko pogledamo vrednost teh prehrabnih košaric, vidimo da se je v 16-ih letih izračunov minimalnih življenjskih stroškov, tj. med leti 2009 – 2025, izračunana vrednost mesečne prehrambne košarice za moškega, starega 19-65 let, zvišala za »celih« 53,1 evra – iz 119,59 EUR po izračunu iz 2009 na 172,69 EUR po izračunu iz 2025. Kar je opazno nižji relativni dvig, kot je recimo 57,5 odstotni dvig izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače (povprečno na člana gospodinjstva) med leti 2009 in 2022 po podatkih SURS (za slednje leto so zadnji podatki).
7. Kar se tiče **druge** komponente; ta vrednost temelji na zadnjih razpoložljivih podatkih raziskovanja Poraba v gospodinjstvih (APG), in ki se nanašajo na leto 2022, »kar zaradi časovne oddaljenosti lahko zmanjšuje zanesljivost ocen minimalnih življenjskih stroškov« (IER, 2025). Izračun deleža izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače je pokazal, da so posamezniki v 1. kvintilnem razredu za hrano v povprečju namenili 21,83 % svojih celotnih izdatkov oziroma 26,84 % svojih najnujnejših izdatkov. Ta delež je torej predstavljal eno od dveh ključnih vhodnih komponent v izračunu minimalnih življenjskih stroškov, kot jih določa

izbrana metodologija. V primerjavi z izračunom iz leta 2022 (Stropnik, 2022), ki je temeljil na APG iz leta 2018, se je delež izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače v celotnih izdatkih povečal za 2,21 odstotne točke, delež v najnujnejših izdatkih pa se je zmanjšal za 0,03 odstotne točke (IER, 2025). Recipročna vrednost izdatkov hrane in pijače v vrednosti življenjskih potrebščin se je tako znižala iz 5,1 na 4,58, kar je primeroma najnižja recipročna vrednost do zdaj od 2009 dalje.

8. Če torej združimo prvo in drugo komponento, dobimo naslednji izračun: 172,69 EUR (vrednost prehranske košarice) x 4,58 (recipročna vrednost) = **791,06 EUR**.
9. Ampak. Kot izpostavlja tudi sama zadnja raziskava – **druga** komponenta temelji na tri leta starih podatkih. In kot tudi zapišejo raziskovalci, so tudi potrošne navade v tistem letu odstopale. Dovolj je da za nazaj pogledamo podatke o raziskanih deležih hrane in brezalkoholne pijače v celotnih izdatkih v 1. kvintilnem razredu; po raziskavi iz leta 2009 (podatki o dohodkih 2005-2007) je bil ta delež 21,27%; iz leta 2017 (podatki o dohodkih iz 2014) 19,44%; iz leta 2022 (podatki o dohodkih 2017): 19,62. Vidno je, da je torej ta delež iz 2022 (21,83%) kar spet skočil na vrednost podatkov iz 2005 -2007. Cene hrane in brezalkoholnih pijač so se sicer od septembra 2022 do oktobra 2025 v povprečju povečale za 19,3%, cene življenjskih potrebščin pa za 11,2 %.
10. Sedaj se pa ob vsem tem spomnimo vaše izjave, spoštovani minister za delo, glede zadnjega izračuna minimalnih stroškov in minimalne plače (18.12. 2025): "Minimalna plača mora biti ob novih minimalnih življenjskih stroških določena v naslednjem pasu. Najnižja mogoča je 949 evrov, 20 odstotkov nad minimalnimi življenjskimi stroški, najvišja pa 1107 evrov, 40 odstotkov nad minimalnimi življenjskimi stroški. To je pas, znotraj katerega pa se seveda moramo pogovoriti v socialnem dialogu, kaj je ustrezna višina,"
11. Kot minister za delo ste predlagali nov neto znesek minimalne plače 1000 evrov– kar pa je zgolj 5,4 odstotne točke nad zakonskim minimumom (120% izračunanih minimalnih življenjskih stroškov), in kar je zgolj 32 % od maksimalnega zneska (140 odstotkov minimalnih življenjskih stroškov), ki bi ga lahko kot minister za delo predlagali. In da smo si na jasnem – takšen, zgolj za 5,4 odstotnih točk višji znesek neto minimalne plače ste kot minister za delo predlagali tudi in predvsem na osnovi izračuna minimalnih življenjskih stroškov, ki temelji na prehranski košarici, za katero praktično ne vemo, koliko oseb ji mesečno sledi in na osnovi tri leta starih podatkov porabe v gospodinjstvih. Kar pa realno postavlja vprašanje o resničnem znesku minimalnih življenjskih stroškov, ki je logično absolutno višji od zadnjega izračuna.
12. Zato vas, spoštovani minister za delo Luka Mesec, pozivamo, da se za začetek določi nov neto znesek minimalne plače v znesku 1107 evrov, kolikor je 140 odstotkov trenutno izračunanih minimalnih življenjskih stroškov. Hkrati pa naj se tudi zakonsko določi bolj frekventno, vsakoletno izračunavanje minimalnih življenjskih stroškov, katero naj temelji na čim bolj realnih in aktualnih vhodnih podatkih.